

בסיפוריו מההתייפיויות שלה פעם אחר פעם ומזמין אותנו הקוראים לראות איך באמת נראים החיים בארץ הזאת, וכשיגבור הסיפור הפותח, "חייב לראות קב"ן", מתאר את רצונו הבלתי נשלט לעתים "לרוץ באמוק לתוך קיר... ולנגוח בו בעוצמה כזאת שהראש שלי יתנפץ כמו אבטיח שנזרק מקומה חמישית" (עמ' 23), אנחנו מאמינים לו.

מתואר למשל כך: "אבא שלי לא סיים בית ספר, ובכל זאת, את הרברים החשובים באמת הוא לימד אותי. כמו לא לפתח סנטימנטים לחומר. 'בסוף כולם עוזבים את העולם הזה ערומים', הוא חוזר ואומר לי כל הזמן, מזהיר לי שלא אשכח את זה" (עמ' 73). וחסן המספר, שמתגלה כמשמעותי ומוכשר לא פחות מאשר חסן המשורר, אמנם לא שוכח הזה. הוא מפשיט את המציאות

עמיר עקיבא סגל

רחוב רע לב כמעיל עור

יובל גלעד: אירופה, כרמל-עמדה 2018, 56 עמ'

השוטפת את העולם - ברוסיה, בטורקיה, בהונגריה, בכלרוס, בארה"ב ובישראל. הפופולזים המערבי ההולך ומחליף את הנאורות המערבית. האי סובלנות לפליטים מחליפה את אמת זכויות האדם, ולמעשה חוזרת אל האפלה האירופית של שנות השלושים והארבעים של המאה העשרים.

ספרו הרביעי של יובל גלעד - משורר, מבקר ספרות (וחבר, גילוי נאות), נקרא אירופה ובכך מכוון אל היבשת שהיתה ערש תרבות המערב, כמו גם ההומניזם, הליברליזם, הדמוקרטיה והציונות. אך גם היבשת שהביאה את האנטישמיות, השואה, ונתונה כעת במשבר הגירה, התערערות האיחוד האירופי בעקבות הברקזיט ומשבר כלכלי וערכי מתמשך.

למרות המשקל הרב של אירופה בספר, השיר המוצלח ביותר בעיני הוא דווקא השיר הפותח את השער 'שירי משפחה', בעמ' 41; כמו כלל שירי הספר זהו שיר ללא שם: "הפשיזם המשפחתי של רמת גן" היא השורה הפותחת את השיר האמין הזה, המפרק את מוסד המשפחה לנרדכים של כעס, פחד, מאבקי כוח וייאוש, תוך שימוש בדימוי העורב המת המוטל ברחוב, שהמשפחה חולפת על פניו ומתעלמת ממנו.

שם הספר ומרבית שירי הספר נוגעים בשלל חוויות והיבטים אירופאיים - החל ביד של הילד הפליט הטובע בים ואיש לא מגיע להצילו, כי אירופה לפי גלעד "תמיד היתה/ שטן יפה/ מוסר ארור/ לבוש חליפה/ בבית קפה/ על שפת אגם". המשך בשלל יצירות אמנות, ערים וכלל סממני הדעיכה המוסרית, או אפילו הריקבון המובנים ביבשת אירופה ובתרבותה.

"משפחה היא חיה זוללת", כותב גלעד ומסיים בשורות הנפלאות "הלילה סדין מכסה גופת עורב/ ברחוב רע לב כמעיל עור".

בעיה אחת, החוזרת בשלל שירים בספר, היא קלישאתיות מסוימת. ברוזים באגם אירופאי בשיר אחר, קתדרלה מול בורגר קינג (הנשגב מול ההמוני) בשיר אחר, רכבות כסימנים מעוררי אימה, או משפט כמו "ארמונות רהב ריק". שלושת השירים האחרונים בספר עוסקים באסון האקולוגי המתקרב אלינו בצעדי ענק. גם זו בחירה חריגה בשירה העברית, ונושא שמרבית המשוררים אינם בקיאים בו או שאינם נוטים להגיב אליו; כך שעצם הנגיעה בנושא מעוררת הערכה, אך השירים עצמם אינם חזקים דיים.

את תפיסת העולם בשירי הספר ביטא גלעד כבר בדבריו על ספריו של מישל וולבק; ביקורת שכתב על הספר המפה והטריטוריה בשנת 2011 קיבלה את הכותרת "אירופה גוססת", ולפי גלעד זו תמה מרכזית בספר ההוא. גם בביקורתו על ספרו של וולבק כניעה שפרסם בשנת 2017 הדגיש גלעד את היותו של הסופר המוערך בעיניו מבקר תקיף וחריף של היבשת הגוססת, המתנוונת.

אירופה הוא ספר דק ותמציתי, אך הוא מציג משנה סדורה, של כותב בעל תפיסת עולם מגובשת ומנומקת. זה ספר החורג מהדיון הרווח בשירה העברית הנוגע לרוב רק בסוגיות ישראליות - כיבוש, עדות, הדת היהודית ושלל נושאים הנעשים שחוקים מרב

התפיסה לפיה אירופה מנוונת חוזרת שוב ושוב בספר, כמשפטים שאי אפשר להתבלבל במשמעותם, כמו: "אירופה היא יופי חולה", "שלג נופל על גרמניה/ יורד אטי ויפה/ מנסה להלבין רוע", מינכן/ את מכוערת".

שימוש. יובל גלעד בחר ללכת בנתיב שונה, ולכתוב על המהלכים הגדולים של האנושות - דעיכתה של אירופה, האסון האקולוגי המסתמן והקריסה המתמשכת של מוסד המשפחה.

בשירה העברית של השנים האחרונות ההתייחסויות לשואה ולזיכרונה אינן תופסות מקום ניכר; אמנם מרבית להתייחס לביקורים באירופה, אלא שהתייחסות זו בעיקר נוגעת לסככי מוזיאונים (טוביה ריבנר, למשל, הוא מהמוצלחים בין הכותבים על כך); ומשום כך יש ערך רב בשירים הללו, בביקורת הזאת, בדיון הזה - למעשה, בכעס הזה על אירופה, על הניוון המוסרי והערכי שפשה בערש ההומניזם, הליברליזם, ההשכלה, המודרנה - בלבן של כל מה שיקר לנו כאזרחים במדינה דמוקרטית, כאזרחי העולם וכבני אדם. הפחד הקיומי לאור האוטוריטרינות

אין הרבה כותבים שלהם האומץ לגעת בנושאים הללו, יש עוד פחות מי שיש להם המסוגלות לומר עליהם דבר מה מעניין. לפיכך אירופה הוא יצירה ייחודית, ויש לקוות שתהיה סנונית שתבשר גל חדש של שירה עברית - כזאת שיכולה לומר משהו על העולם, ולא רק על פיסת האדמה הקטנה שבה אנו נמצאים או על מאמר הדעה האחרון בעמוד הדעות של 'הארץ'.